

Visszanézve évekre a vándorgyűlésekről szóló beszámolókat, majdnem mindegyik időjárás-jelentéssel kezdődött. Többnyire áldottuk a szerencsénket, hogy ragyogó verőfényben, optimális körülmények között zajlott, ha más nem, a terepi program. Valószínűleg a Természetfelelős megeléghette önhitségünket, és ijesztésül már napokkal az esemény előtt megnyitotta az ég csatornáit. El lehet képzelni, hogy milyen aggodalmat keltett mindez a rendezőkben, akik a sikerért különféle alternatívákon gondolkodtak. Némi túlzás-

„Pécs, németül Fünfkirchen, latinul Quinque Ecelesise, igen régi nevezetes királyi város, Baranya vmegyében, a szőlőkkel gesztenyes, bikkes és tölgyes erdőkkel koszorúzott Mecsekhegy déli oldalában, felette szép és regényes vidéken, Budához délre 30, Eszékhez 10 mfd. távolságra, saját postahivatallal. Elosztatik belvárosra, és 3, ugymint budai, siklósi, és szigetvári külvárosokra. A belvárosi házak általában csinos, egészséges és kényelmes lakást nyújtanak. Csaknem mindnyájának van udvara és kertje, mi az egészség állapotára jótékony befolyást gyakorol. A külvárosi házak azonban még többnyire zsuppal földvék, alacsonyok, és több helyütt nedvesek. A házak összes száma 2113. Az utcáik többnyire kövezettek. Az utcavilágítás szépen halad. Nevezetesebb épületei: a székesegyház, melly hazánk legjelesebb templomainak egyike, akár régiségét, vagy nagyságát, akár művészeti alkotmányait s gazdagságát tekintjük. Már a romaiak alatt erősítvény (castellum) volt. Külső díszítése a folyó század elején kezdetett, és csak 1831-ben végzetetett-be. Az egész templom 136 lábnyi magas tornyaival együtt faragott kőből épült. Déli és nyugati oldalát nagy oszlopzatok ékesítik, s külső hossza 216, széle 130 láb a kápolnákkal együtt. Szobrászati alkotmányai a honi szobrászatnak koronkénti állapotát tüntetik előnkbe, valamint az egész roppant épületen a történetek szelleme leng. A városi és polgári kórház melletti templomok hajdan török mecsetek voltak. A lyceum szentegyháza egyszerű stilben épült, nagy és szép, két magas toronnyal ékeskedő épület. Ezenkívül van még a Mindszentek temploma, az irgalmasok és rabok egyháza. A szentegyházakon kívül említést érdemelnek még a

sal – és sajátos humorral – már arra is gondolhattak, hogy a zengői programot is csak csónakkal tudják megoldani. De félre a tréfával, hiszen már a Pezsgőházban elköltött ebéd alatt oszlottak az esőfelhők, és mint Káldy József vezérigazgató mondta: „Figyeljétek meg, sütni fog a nap, mire a megnyitóra sor kerül.” És úgy is lett. De mielőtt megnyitnánk a vándorgyűlést, az eddigi szokáshoz hűen ugorjunk vissza másfél évszázadot, és nézzük meg, mit írt Fényes Elek 150 évvel ezelőtt Pécsről.

püspöki palota, növendékpapház, a gyönyörű fekvésű vármege s a szép városház, s a káptalani és több csinos polgári házak. Népeisége Pécsnek 15,316 lélek, kik kevés izraelitát és protestant kivéve, mindnyájan romai katolikusok. Nyelvet illetőleg a belvárost németek és magyarok, a szigeti külvárost magyarok, a budai külvárost bosnyákok lakják; azonban kevés egyén van, ki mind a magyar, mind a német nyelvet együtt nem beszélné. Lakosai főleg kézművekből, kereskedésből, aztán szőlő és földmivelésből élnek. Czéhes mesterember 790 számláltatik, s a pécsi timárok, takácsok, asztalosok, és czipészek igen dicsértetnek. Gyárak közül van egy jó hirben álló papiros, továbbá rosogloeczet-liqueur, különösen pedig egy nagyszerű vasgyár (csetnek – pécsi névvel 200,000 pft. részvényeket alapítva) Répaczukor gyára megszűnt. Fő kereskedő helye Baranyának Pécs, melly a Duna jobb partjától 5, a Dráva bal partjától pedig 4 órányi távolságra fekszik, és nem csak Somogy és Tolna, hanem még Verőcze és Bécs megyékkel is nagy összeköttetésben áll. Csak maga a Mohács és Pécs közti áruszállítás hiteles adatok szerint 300,500 mázsára tétetik. Nevezetes ezenkívül a Zágráb, Kanizsa, Sopron és Bécs, továbbá Szeged és Pécs közti áruszállítás. Előmozdítják ez élénk közlekedést a hajózható Duna és Dráva, az igen jó baranyai országutak, a posta és szorgalomkocsik, a 4 országosvásár, és szerdán és szombaton tartott igen népes hetivásárai; s a bőséggel levő jó fuvarosok, miután a baranyai magyar nagy hajlammal bir a fuvarozásra, s ezek Bécsben, Gräczban, Zágrábban, Pesten otthonosok; s végre a takarékpénztár. Tudományos intézetei közül első helyen kell emlitenem a püspöki lyceumot,

mellyben ezelőtt a philosophiai és jogtani tanulmányok szinte úgy tanítottak, mint akármelyik királyi akadémiában. Az új rendezés szerint mikép fog átalakítani, jövendőben látandjuk meg. E jeles intézet felállítását a korán elhunyt nagy hazafi b. Szepessy Ignác pécsei püspöknek köszönhetjük, ki csupán készpénzben 100,500 p. forintot tett le a lyceum állandó alapjául, melyhez még 16,000 pf. könyvnyomdát is állított. E lyceum tulajdonához tartozik egy jeles 16,000 kötetnyi nyilvános könyvtár, melynek első alapítója a feledhetlen Kumo pécsi püspök, újjá teremtője pedig ismét b. Szepessy Ignác vala, hozzá kapcsolt ásvány és természettani gyűjteménnyel. A lyceumon s több elemi iskolákon kívül van itt még egy kath. püspöki papnövelde; gymnasium, melyben a cistercita atyák magyarul és németül tanítanak; tanítóképző-intézet, katonanövendék ház és 52 számú magyar gyalog ezred számára, és végre kisdudóvó. Jótékony intézetei számosak; s ezek közül a polgári kórház, és az irgalmasok kórháza különösen emliten-

dők. A lakosok egészségére felügyel 10 orvostanár, 2 orvosbesz tanár és 10 sebész. Gyógyszertár van 3, s fürdője is ennyi; de ezekből csak a vassfürdő bir gyógyerővel. De mulató helyekben sem szűkölködik Pécs; mert van egy 1839-ben épült színháza, sétatére, több nyilvános kertje és vendégfogadója; s ezenkívül ritka város bir olly bájoló környékkel, mint Pécs. E város fővárosa levén Baranyának, ez okból székhelye a megyei főnököknek, és a megyei törvényszéknek; azonban mind a mult, mind a jelen időben virágzását, gyarapodását az itt székelő gazdag kath. püspöknek és káptalannak köszönheti. A pécsi püspökséget már Szent István állította; s mostan kiterjed megyéje egész Baranya, Tolna; továbbá Somogy és Verőcze megyék egy részére. Számlál egy székes káptalant 10 valóságos kanonokkal, 2 jövedelmes apátságot; 2 jövedelmes prépostságot, 22 alesperestségben 158 plebániát, s 8 szerzetes házat. – Pécs ki-

terjedése $1 \frac{1}{5}$ □ mfd, vagy is 12128 hold, legelő 788 h., tavak 3 h., erdő 5020 h., adómentes telek 30 hold. A határ egy részről csupán apró domboktól átmetszett rónaság, más részről pedig hegyes. A Tetye vize, mely a város felett fakad, sebes eséssel felhőmpölyögván, miután a budai külvárost a belvárostól elkülönzi, a város egész határát keresztülfutja, s folyásában 4 pokróczkallót, 1 fűrész, 1 olaj, 1 papiros, és 16 lisztőrő malmot hajt. Az egész határban főkép szép hegyei és regényes termékeny völgyeiben 100 forrásnál több találtatik; s ezek közül több vascsöveken a város nyilvános szökő és magánkútjaiba vezetetik. Szántó földjei, valamint rétjei igen termékenyek, s a rónán haszonvehetlen darab alig van, kivált mióta a város a réteket árkokkal keresztülhuzatván, a posványosságokat kellemes kaszálókká változtatta. A lakosok jövedelmének fő kutfeje a bortermesztés, mely szép fekvésű sző-

lőhegyén igen becses fejr és vörös borral fizet. Ezenkívül gesztenyész erdeje is szép, s gyümölcsei édességük s jó ízük miatt híresek. Nemesebb almafaj eddigelé 61 találtatik, jöllehet a meszes föld nem igen kedvez neki; körte 66, baraczk 35 (az itteni őszi baraczkok különösen szépek), szilva 26, cseresznye és meggy 13 faj. Zöldség a számos kertekben annyi természetik, hogy az talán sehol sem olcsóbb mint a pécsi piacon. Virágkedvelő is igen sok van Pécsen. Erdeje főleg tölgy, bikk, aztán szil, kóris, hárs, tatár ihar, feketegyürü és somfákból áll, s a városi pénztár jövedelmének legfőbb ágát teszi. A Mecsek hegynek itt is fő alkotó része a kemény közönséges mészkő, mely helyenként veres és fekete, a legtisztább simázatra alkalmas márvány halmozatokon nyugszik. Némelly ágyazatjaiban a szappanföldnek, és a tiszta agyagnak területei láthatók; aljain pedig délkelet felé kagyló vagy csigamész osztályok szemlélhetők. Az itt találtató kőszénnek különféle nemei közt leg-több a fekete fényes kőszén; ennek ágyazatai változólag ho-

mokkóval össze vannak keverve, mellyek mindenféle kőművekre és malomkövekre fordítatnak. – Pécsnek első eredete homályban van; de a romaiak alatt már nevezetes város volt, s Sopiánána név alatt az egész Pannonia Valeria kormányzója s fő hadikormányja itt vala. Ez okból Olaszországot kivéve, kevés város létezik, mellyben annyi romai emlék találtatnék, mint Pécsen. A városnak akármelylek része ásatik, mindenütt épületromok, pénzek, sirboltok, hamvedrek, stb. találtatnak. Sopiánát a hunnok, s avarok sem törölhették el egészen, mert a magyarok bejövetele után azonnal megjelenik a jelesebb városok közt. Azonban a középkorban városunk már nem Sopiána, hanem Quinque-Ecclesiae vagy Quinque-Basilicae név alatt jön elő; s innen vette német nevét is Fünfkirchen, valamint magyar nevét is Pécs, e tót szótul pet, melly ötöt jelent, kölesönözhetette. – Szent István már itt püspökséget alapított. 1046–1055 között Pécsen temettetett el Péter király. A 1064-ik husvétkor az itteni székesegyházban koronáztatott meg Geyzától harmadszor Salamon király. 1367. I. Lajos híres academiát állít, mivel homi városaink közt jelesebb és e célra alkalmasabb nem vala. A nagy Mátyás többször fordult meg városunkban, és hős fia János herceg, a reá nézve szerencsétlen sárvizi ütközet után, a megmentett szent koronával Pécsen keresett menedéket tántoríthatlan híve, Zsigmond pécsi püspöknél. 1495. martius elején Pécsre jött Ulászló király, s a felázadt, de már megtört Ujlakyt szabad menetről biztosítván, magához bocsátotta s kegyelmébe visszafogadta. Martius 3-kán hushagyón a király nagy vendégséget adott, mellyhez 8 forintot kések és néhány vég gyors vétettek abroszok és asztalkendőkre. Mart. 24-kén török követ jött a még városunkban tartózkodó királyhoz, és 27-kén megkötött vele a béke. A mohácsi ütközet után azonnal felgyújtott Pécs a vad Török által, s az egész város, a váron, s a benne levő székestemplom kívül hamuvá tétetett; lakosai pedig összekonczoltattak.

Kitakarodván a Török, Pécs Zápolyának volt kénytelen hódolni, ki azonnal Sulyok Györgyöt nevezé ki pécsi püspöknek; de ez nem sokára áttért Ferdinand részére. 1528 febr. 19-kén Esztergomban városunknak új szabadalom levelet adott Ferdinand. Pécs azonban a szabadalommal alig élt, mert 1529-ben, midőn Solimán ismét tömérdek haddal jöve honunkba Zápolyát segitendő, Zápolya a pécsi püspökséget a nem pap Szerecsen János tolnai főispánnak adományozta, ki azt hatalmas karral meg is tartá urának. Szerecsen halála után is Zápolya hatalmában maradt Pécs, ámbár Ferdinand, miután Sulyok György tőle Zápolyához visszatért, a híres történetirót Bradaricsat nevezte pécsi püspökké. Miután 1541-ben Szolimán császár Budát elfoglalta, hazamenet Pécs városát kezdé ostromolni, de Athinay Simon várnagy győzelmesen védte azt a roppant török had ellen, úgy hogy a leghatalmasabb szultánnak szégyennel kellett az ostrommal felhagyni. 1543. jul. 20-kán Solimán Pécsen elfoglalja, miután az őrsereg gyalázatossan megfutott, s a püspök Veszprémbe vonult, a szegény lakosok pedig elszéledtek volna. Így jutott török kézre a szép virágzó város, mellynek akkori jelességét eléggé bizonyítja az ismert közmondás: „Németnek Bécs, Magyaroknak Pécs” Solimán az elfoglalt várost sandzsákság székhelyévé tette, és a budai hegerbég hatósága alá vezette. Régi fénye helyébe törökös ronság lépett, és hajdani szabadságát vad, sőt baromi önkény váltá föl. Először Derwis-Aly nevű előkelő török család, ennek kihaltával pedig Zlaistán basa tulajdonává lett, és nem csak török földesurának tartozott nagy adót fizetni, hanem azonkívül a szultánnak is, kinek egyszersmind minduntalan számos katonát volt kénytelen adni, és ingyen munkával is szolgálni. 1629-ben Sennyei István váci püspök így irt Pécsről: Pécs városa olyan nagy mint Bécs; van benne 40 kath., és körülbelől török és eretneklakta 1000 ház. A főtemplom mecsetnek használtatik. 1664. jan. 28-kán Zrinyi, vezértársával, Hohenloéval 16,000 magyar és 9000 német katonával a várost roham által elfoglalta; innen az eszéki hidak felégetésére sietett, miatt Hohenlohe a várat ostromlá, de be nem veheté; mellynél fogva febr. 7-kén a vezérek felgyújtották a várost, és megokkal vivén keresztény lakóit 10 óra felé elhagyták azt, elébb minden házat kiprédálván. A tömérdek zsákmányból látható, hogy Pécs a Török alatt is derék és gazdag város volt. Mi a választ illeti már az első reformatoroknak iskolájuk volt Pécsen, 1588-ban pedig a pécsi polgárság nagyobb része arianus volt. 1629-ben csak egy külvárosi templomcskájuk volt Pécsen a katolikusoknak, hol három egyházi és két jesuita világi ruhában szolgáltak, hogy biztosabbak legyenek a törököktől. Lotaringiai Károly megvevén Budát, badeni Lajos herceget 13 ezreddel Pécs felé küldé, ki october közepén meg is érkezett. Sok török vonult akkor Pécsre, mint legbiztosabb erősségükbe, ezt utolsó lehelletig védelmezendők; mindazáltal nem sokára Lajos véres rohammal ura lett Pécsnek. A rohamnál első volt Makár János huszárezredes, bátor legényeivel nem messze a székesegyházhoz törvén át a falakon. E hős tetteért Makár egy török házat nyert a városban, aztán az ugynevezett pasalmot, és az egész szőlőhegyet, melly most is róla neveztetik Makárnak. Az adománylevel a város levéltárában találtatik. A város bevétele után csakhamar a vár is keményen ostromoltván, a török várórség feladá ezt, szabad költözést nyervén Szigetvárra. Az új atyai kormány pártfogása alatt mindjárt idülni kezdett Pécs. Az itt maradt és keresztény hitre tért számos török és bosnyák lakóhoz igen sok új szálló jött, nem csak honunk, hanem, ugyszolva, Európának minden részéből, mint Pécsnek azon korszaki németül irt polgárjegyzéke bizonyítja. A német birodalom sváb kerületéből egész szállítvány

jött és 1691-ben Vechy főparancsnok által azon joggal ruházott föl, hogy különös birót választhasson magának, ki a város tanácsosai közt szék és szavazattal birjon; oszolván egyébkint is a polgárság három részre, n.m. magyar, német és illir nemzetre. 1687-ben aug. 8. a híres Rodanay vagy Rodanovich Mátyás már pécsi püspöknek nevezetett; mire megnyiták ismét a templomok, helyreállítottak több kolostorok és hely méretett ki néhány újnak építésére: mecset is több változtaték át ker. szentegyházzá. 1688-ban még kevés katolikus találtott Pécessét, többség reformatusokból, s óhitüekből állott; de későbbben a n.c. óhitüek egyesítettek, s a pécsi tanács 1692-ben ünnepélyesen megfogadta, hogy határaiban nem kath. embert nem türend, sem házasságot, kiörökítés büntetése alatt, ollyannal nem köttetend. 1704-ben Rákóczinak egyik alvezére Sándor László 300 kuruczczal Pécsset megtámadván, a városban iszonyu öldökléseket és pusztításokat vittek végbe, dühös bosszujok áldozatai főkép a németek és rácok levén. Azonban 6 hét után Herberstein cs.k. tábornok 12,000 rácz katonával Pécs segítségére sietvén, a kuruczok elhagyák Pécsset; de a szegény város oltalom helyett még pusztulásnak néze elébe, mert a rácok nem felejtvén hitsorsosaik üldöztetését s kiűzetését a városból: a katolikusokat, különösen a papokat legyilkolák, a templomokat lerombolák vagy megfertözteték, szóval a tatárokat kegyetlenségben jóval felülmulták. 1720-ban a n.c. óhitüek végképen kiűzettek, s templomuk elvételvén börgyárrá alakítottat, melly jelenleg Ereth timár birtokában van. 1780-ban jan. 21-kén kelt oklevélben Maria Theresia Pécsset királyi várossá teszi, váltságul 62,888 f. 80 %, denárt fizetvén a püspöknek és káptalannak. 1802-ben Pécsről Győrbe vitétt a királyi academia, de e hiányt bőven kipótóla később b. Szepessy Ignác pécsi püspök lyceumával, mint ezt a város leírásánál bővebben említünk.”

Mindent az erdőről és a fáról!

Az erdőgazdaság és erdészeti technológia szakembereinek találkozásán az ágazat magas színvonalú nemzetközi eredményeinek áttekintésére nyílik lehetőség. A kiállítást tartalmas konferencia- és fórumprogram, valamint sok színes kiönbemutató kíséri.

Információ: Promo Kft.
1015 Budapest, Széna tér 1/a.
Telefon: 224-7764, 224-7765
fax: 224-7763
messemunchen@promo.hu

INTERFORST 2010

Új Müncheni Vásárterület 2010. július 14–18.

11. Nemzetközi Erdőgazdasági és Erdészeti Technológiai Szakvásár – Tudományos rendezvényekkel és kiönbemutatókkal

www.interforst.de

Bayern Innovativ

A Dóm téren a Fekete Gyémánt Fesztivál Fúvózenekar szolgáltatta térzene hangjaira gyülekeztek az erdészek, majd Káldy József vezérigazgató lépett a mikrofonhoz.

„Dr. Dulánszky Nándor pécsi megyés püspök máig igaz gondolatokat fogalmazott meg 1884-ben az első pécsi vándorgyűlés ebéd utáni köszöntőjében: Aki az erdőt műveli, az emberiség leghasznosabb céljait mozdítja elő, aki pusztítja, pusztítja a kultúrát is, mert ahol nincs erdő, ott nincsen az embernek helye. Üdv az erdésznek!

Kedves vendégeink, kedves erdész barátaim, kedves pécsiek!

Tisztelettel és barátsággal köszöntelek benneteket, Önöket az OEE 141.

Vándorgyűlésének nyitányakor Pécssett, Európa kulturális fővárosában. Pécssett a világörökség részét képező ókeresztény sírkamrák szomszédságában, a csodálatos székesegyházunk előtt.

Nagy öröm és megtiszteltetés, hogy újra – immár hetedik alkalommal – együtt lehetünk itt Pécssett olyan elődök nyomába lépve, mint 1884-ben *Tisza Lajos*, *Bedő Albert*, 1935-ben *Waldbott Kelemen* báró és 1978-ban *Madas András*.

Ez kötelez is és irányt is mutat. Ehhez igazodva, ebben a szellemben állítottuk össze a délutáni szakmai programot.

Kedves Vendégeink!

Pécs, a Mecsek, mi, a rendezők, nagyon vártunk már benneteket, vártuk ezt a pillanatot. Vártuk, hogy városunk megújulásával büszkélkedhessünk. Vártuk, hogy Ti is részesei lehettek ennek a nagy ívű értékteremtésnek. Vártuk, hogy örömeinkről beszámolhassunk, hogy csapatunk szakmai hitvallását elmondhassuk. Vártuk, hogy Egyesületünk új vezetése bemutatkozzon. Örülök, hogy itt vagytok.

Kedves Vendégeink, kedves erdész barátaim! Szép napot kívánok mindenkinek. Éljen az Egyesület!”

Dr. Páva Zsolt polgármester köszöntőjét Erb József képviselő olvasta fel.

„Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének nevében üdvözlöm az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésének résztvevőit!

Örömmre szolgál, hogy a 141. Vándorgyűlésre Pécssett kerül sor. Idén ugyanis az évezredek múltját magáénak tudó Pécs történelmi jelentőségű dolgot él át. Egy évig hivatalosan is Európa Kulturális Fővárosa vagyunk. A rang megtiszteltetés számunkra, de mi tudjuk, városunk már évszázadok óta Európa egyik kulturális központja. Kétezer éves múltunk, történelmünk, kulturális örökségünk feljogosít bennünket a büszke cím viselésére. Nem a Pécssett zajló építkezések, a megújuló köztereink, hanem a városiakok szellemisége, a hagyományok tisztelése, s a természeti értékek iránti nyitottság tesz minket fővárosivá.

Pécs abban a szerencsés helyzetben van, hogy el sem kell hagynunk a város közigazgatási határát, ha erdőbe szeretnénk lépni. A Mecsek lábához épült városunk mindennapjai szorosan kötődnek az erdőhöz, ami nem csak kikapcsolódási lehetőséget, de megélhetést is nyújt sokaknak.

A Mecsek Erdészeti Zrt. már hetedik alkalommal ad otthont a találkozónak. A házigazda státusz elismerése annak a munkának, melyet a cég munkatársai, vezetői és kétékezi dolgozói végeznek.

Köszönet illeti a Mecsek Erdészeti Zrt.-t azért a tevékenységéért, mellyel városunk kulturális életébe bekapcsolódik. Pécs fejlődése számára kiemelkedően fontos, hogy növelje idegenforgalmi vonzerejét, minél több turistának tudjon vonzó célpontot felkínálni. A Mecsextrém Park létrehozása, az erdei iskolák működtetése, vagy a szakmai konferenciák pécsi megrendezése ezt a célt segítik elérnünk.

A mostani vándorgyűlés alkalmával felavatni tervezett erdészeti emlékhely megőrökíti az eddigi erdőgazda-

sági munkát, egyúttal figyelmezteti a következő generációkat a természeti környezet megóvására. Hozzá tartozik a kultúránkhoz, Pécs kultúrájához, hogy tiszteljük az erdőt és hasznosítása mellett gondoskodjunk fennmaradásáról.

Kérem, a nálunk töltött idő alatt fedezzék fel kétezer éves városunk különlegességeit, tapasztalják meg az utánozhatatlan pécsi életérzést! Bízom benne, hogy valamennyien számos kellemes emléket visznek magukkal haza a Mecsekalkjáról.

Kívánom, hogy töltsenek el néhány hasznos és szép napot Európa Kulturális Fővárosában!

Ezután a vándorgyűlés főszervezője, Vassné Papp Viktória a Mecsek Táncegyüttes műsorát konferálta fel, majd a résztvevők elindultak a szakmai programokra.